

Teknologiens motorvej

Hele tiden nye dimser

For 25 år siden var det svært at forestille sig et pengeløst samfund. Svært at forestille sig en pc i hvert et hjem, uendelige mængder af tv-kanaler, og at grammofofonen ville blive overflødig. Det var også svært at forestille sig, at mange arbejdsfunktioner med mennesker bag skriveborde, skranker, samlebånd og andre maskiner ville blive erstattet af intelligent teknologi. I 2006 er det indlysende. Vi nærmer os det pengeløse samfund, tekst, musik og billeder ligger på små dimser, mobilen er allemandseje, og flere og flere af de traditionelle arbejdsfunktioner er erstattet af teknologiske vidundere, som så har givet andre arbejdsfunktioner til befolkningen. I farten har det været svært at få øje på de store etiske dilemmaer på teknologiens motorvej.

Hvordan kan vi forestille os hverdagen om 25 år? Med en personlig chip åbner døren sig til hjem og arbejde, vi er alle lige kloge, er cyborger og er programmeret til at blive 100 år. Mobiltelefonen, som ikke er større end i dag, rummer al luftbåren kommunikation mellem mennesker i tekst, musik og billeder. Og med høj lyd-, lys- og billedkvalitet. Nye jobs er kommet til, men postbude, kassedamer, tog- og bankpersonale har fundet andet arbejde, for vi bruger vores indopererede chip og mobile computer i vores effektive hverdag.

Behandling og forbedring

I dag er udviklingen af intelligent teknologi nået langt, når det kommer til sygdomsbehandling af den menneskelige krop. Der kan indopereres chips, som kan hjælpe døve til at høre. Små maskiner kan hjælpe hjertet med at slå taktfast, og virkelighed er også kunstige legemsdele, som kan samarbejde med menneskets nervesystem og dermed fungere i kraft af hjernens impulser.

Når intelligent teknologi kan samarbejde med den menneskelige hjerne, kan vi begynde at forestille os mulige forbedringer af mennesket. Kun fantasien sætter grænser for mulige forbedringer af såvel intellekt som fysik. Hvem ville ikke gerne kunne yde en ekstra god indsats på arbejdspladsen, i hjemmet eller i fritiden? Hvem ville ikke gerne være lidt bedre eller anderledes, og hvem drømmer ikke om at evne mere end ud fra det potentiale, vi nu engang er født med?

Her er klart etiske dilemmaer. Hvor langt kan vi forsvare at gå i forhold til integration af menneske og maskine? Er der en grænse for, hvor langt samarbejdet mellem motorik og sansning må gå? Er der en grænse for, hvor langt samarbejdet mellem den menneskelige hjerne og den teknologiske intelligens må gå? Vil det reducere menneskets værdi, hvis vi teknisk kan forbedre normale menneskers evner og muligheder ved hjælp af teknologi, eller er det helt i fremskridtets og tidens ånd?

Spørgsmålene rummer mulighed for mange svar. Vi er nu engang skabt med de plurale evner, vi har, og det er der næppe nogen grund til at ændre på. I forvejen er vi højtudviklede mennesker og i stand til effektivt at bruge vores hjernekapacitet og vores færdigheder.

Helt naturligt og rimeligt er det i dag at afhjælpe tab af færdigheder, f.eks. hvis en ulykke har reduceret de færdigheder og evner, man var i besiddelse af før ulykken, eller afhjælpe eventuelle mangler eller skader ved fødslen, hvis det teknologisk er muligt.

Menneskets grundværdi

Derfor er det helt nødvendigt som menneske at forholde sig til, om der ved sammensmeltningen af menneske og maskine rykkes ved menneskets grundværdi. Hvis der findes et punkt, som er menneskehedens normalkodeks; noget, der er specifikt menneskeligt, så må vi tage stilling til, om vi vil ændre grundværdien og ved teknologiens hjælp give alle mulighed for at forbedre deres evner. På den ene side vil mulighederne for forbedringer skabe en lighed, og på den anden side kunne det være kilde til diskrimination ud fra et økonomisk synspunkt i mange dele af verden.

Det må derfor være af største betydning, at vi som mennesker konstant tager de etiske spørgsmål om, hvor grænsen mellem menneske og maskine skal drages, op til overvejelse, og der er for mig ingen tvivl om, at enhver nyttevurdering bygger på vores værdigrundlag. Hver for sig og sammen.

Anette R. Nissen er tidligere uddannelsesleder og tidligere medlem af Det Ethiske Råd